

Referanser:

Arkivsak: 24/00292-1

Kirkens forhold til selvmord

Sammendrag

De siste tiårene har det blitt gjort betydelige tiltak for å forebygge selvmord i Norge, og mange engasjerer seg i dette arbeidet. Til tross for dette har selvmordsraten holdt seg relativt stabil de siste 20 årene. Utfordringen med selvmord er alvorlig og kompleks, og den påvirker både enkeltpersoner og samfunnet. Historisk sett har kirken hatt ulike tilnærminger til hvordan selvmord har blitt omtalt og behandlet.

Tradisjonelt har selvmord og mental helse vært emner preget av stigmatisering og tabu i samfunnet, og tidligere kirkehistorie indikerer at kirken har bidratt til å opprettholde denne holdningen. Imidlertid har det i nyere tid vært en økende erkjennelse av behovet for å endre holdninger og redusere stigmaet knyttet til selvmord. Dette har vært adressert, også av kirken, og det er avgjørende at kirken tar del i den videre endringsprosessen knyttet til denne saken.

Denne saken understreker nødvendigheten av å undersøke kirkens forhold til selvmord nærmere. Det anbefales derfor å opprette en arbeidsgruppe som kan belyse dette temaet grundigere.

Forslag til vedtak

Bispemøtet mener det er viktig å ta del i arbeidet med å forebygge selvmord, endre holdninger og redusere stigmaet knyttet til selvmord.

Bispemøtet nedsetter en arbeidsgruppe som skal se på kirkens forhold til selvmord. Det er ønskelig at arbeidsgruppen gjennom en historisk, etisk og teologisk tilnærming, belyser Den norske kirkes rolle i møte med selvmord og hvordan omtalen av selvmord har endre seg.

Videre er det ønskelig at arbeidsgruppen ser på hvordan kirken kan være med på å endre holdninger og bygge ned stigmaet knyttet til selvmord i samfunnet. Arbeidsgruppen bør også drøfte hvordan kirken kan gi økt kompetanse til sine ansatte på dette feltet.

Bispemøtet ber sekretariatet oppnevne arbeidsgruppen og igangsette deres arbeid utfra ovenstående mandat.

Saksorientering

Bakgrunn

Det har de siste tiårene blitt lagt ned en betydelig innsats for å forebygge selvmord i Norge, og mange deltar i arbeidet. Til tross for dette har selvmordsraten holdt seg relativt stabil de siste 20 årene. Regjeringen har innført en nullvisjon for selvmord og ønsker å formidle et verdisyn om at samfunnet ikke har noen å miste i selvmord. Derfor er selvmordsforebygging et felles ansvar for samfunnet.

Regjeringen har vedtatt en Handlingsplan for forebygging av selvmord 2020–2025. ([Handlingsplan for forebygging av selvmord. 2020 – 2025. Ingen å miste.](#))

I Regjeringens handlingsplan heter det:

«Årsakene til selvmord er sammensatte og ofte resultat av ulike faktorer. Mye av den viktigste selvmordsforebyggingen skjer derfor på arenaer utenfor helse- og omsorgstjenesten. Inkluderende lokalsamfunn, trygge arbeidsplasser og skoler der alle blir sett og hørt, er viktig for at vi skal trives og ha det bra. Samtidig har mange av dem som tar livet sitt hatt kontakt med hjelpeapparatet siste leveår. En nullvisjon skal bidra til at tjenester og sektorer i større grad setter av ressurser til å forbedre sitt selvmordsforebyggende arbeid. På den måten skal visjonen bidra til at selvmordsforebygging prioriteres høyere og til å tydeliggjøre vårt felles ansvar og langsiktige forpliktelse.» (side 3.)

Kirkens forhold til selvmord

Selvmord er en alvorlig og kompleks problemstilling som berører enkeltpersoner og samfunn. Kirken har gjennom historien hatt ulike tilnærminger til omtalen av selvmord.

Selvmord og mental helse har tradisjonelt vært emner preget av stigmatisering og tabu i samfunnet, og tidligere kirkehistorie viser at kirken har medvirket til denne holdningen. Imidlertid har det i vår tid vært en økende erkjennelse av behovet for å endre holdninger og redusere stigmaet rundt selvmord.

Det er økende åpenhet i samfunnet om temaet selvmord. Det er stor enighet om at selvmord er et folkehelseproblem, og som folkehelseproblem må også selvmord snakkes om, både i befolkningen og i media. Samtidig er det behov for mer kunnskap om hvilken type åpenhet som kan være selvmordsforebyggende.

Kirken har en betydelig rolle å spille i å adressere og støtte de som sliter med selvmordstanker eller har opplevd tap på grunn av selvmord. Gjennom sitt arbeid møter ofte ansatte i Den norske kirke etterlatte etter selvmord og kirken har gjennom mange år god kompetanse på sorg- og krisearbeid på dette feltet. Dette arbeidet er det viktig å understøtte og videreutvikle.

Ved å kombinere teologisk refleksjon med praktiske tiltak for å støtte enkeltpersoner og pårørende, kan kirken bidra til å redusere stigmaet, fremme åpenhet og tilby gode og trygge fellesskap for dem som er berørt av selvmord. En helhetlig tilnærming, som blant annet inkluderer teologi, pastoral omsorg, utdanning og fellesskapsbygging, kan være avgjørende for å møte denne utfordringen på en meningsfull måte.

Selv mord og skam

Under landsmøtet i juni 2023 vedtok organisasjonen LEVE – Landsforeningen for etterlatte etter selvmord, en uttalelse hvor Den norske kirke oppfordres til en rekke tiltak. I uttalelsen påpekes det at kirken tidligere har karakterisert selvmord som synd. Det er en lære som har påført etterlatte skam og ytterligere skyldfølelse. Selv om det begynner å bli en stund siden kirken gikk bort fra en slik lære, har dette bidratt til å skape nedarvede forestillinger. Selvmord er fortsatt et skambelagt tema i samfunnet, og der har kirken et historisk ansvar, mener LEVE. [LEVE ber Den norske kirke ta større ansvar for hvordan selvmordsetterlatte ivaretas.](#)

Mange steder i landet har kirken et godt og fruktbart samarbeid med LEVE, blant annet gjennom sorggrupper, etterlattarbeid, kurs og forebyggende arbeid.

Arbeidsgruppe

Med bakgrunn i det ovenstående anbefales det at det nedsettes en arbeidsgruppe som ser på kirkens forhold til selvmord.

Det er ønskelig at arbeidsgruppen blant annet belyser Kirkens historiske rolle i arbeidet med selvmordstematikken. Videre er det ønskelig at arbeidsgruppen ser på hvordan kirken kan være med på å endre holdninger og bygge ned stigmaet knyttet til selvmord i samfunnet. Videre bør arbeidsgruppen også drøfte hvordan kirken kan gi økt kompetanse til sine ansatte på dette feltet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her